

BUSSUMS BIJZONDERE BOMEN

Wandelroute langs de bomen
in het Brediuskwartier

Colofon

De eerste druk is in 2012 door de gemeente Bussum uitgegeven.

Teksten en afbeeldingen: Jenika van Lanschot-van der Torren en Gerrit Nieskens

De tweede herziene druk is in 2018 door de Stichting Tussen Vecht en Eem en de Historische Kring Bussum uitgegeven.

Redactie: Klaas Oosterom

Vormgeving: Anneke van de Koppel

Druk en afwerking: Drukkerij Walden, Bussum

Aan de inhoud kunnen geen rechten worden ontleend.

Foto voorzijde omslag/blz. I: Bilderdijkpark/plantsoen, onderdeel van Park het Mouwtje (foto Jaap van Hassel)

Foto achterzijde omslag: smiley van narcissen ter hoogte van de Burgemeester s'Jacoblaan (foto Klaas Oosterom)

www.tussenvechteneem.nl

www.historischekringbussum.nl

GESCHIEDENIS VAN PARK HET MOUWTJE

De geschiedenis van Park het Mouwtje, waarvan het Bilderdijkpark of -plantsoen een onderdeel is heeft een andere loop dan eerder werd aangenomen. In het archief in Naarden, waar het archief van de gemeente Bussum is ondergebracht, is recent het ontwerp van het Brediuskwartier uit 1919 van D. F. Tersteeg ontdekt. Eerdere onderzoekers (Monumenten Inventarisatie Project Noord-Holland 1991 en Rijksdienst Monumentenzorg 2004) hebben dit ontwerp en de opdracht van B&W ten tijde van burgemeester s'Jacob aan Tersteeg over het hoofd gezien.

Geen ander gemeentelijk park in Nederland heeft zo'n bijzondere combinatie van cultuur-historische landschappelijke elementen die in het ontwerp van het park zijn opgenomen. De geschiedenis van het landschap is daarvoor zichtbaar gebleven.

Zandafgravingen op de Eng

Het gebied tussen de huidige Huizerweg, Brediusweg en de Landstraat komt op een kaart uit 1824 voor met de naam: de Eng. Hier verbouwden Bussumers hun voedsel.

Op de Eng was in de 19de eeuw geen sprake van gemeenschappelijk bezit. Het terrein bestond uit percelen in eigendom. Aan het eind van de 19de eeuw verkochten sommige eigenaren de soms ruim drie meter dikke zandlaag van hun perceel. Het zand werd afgegraven en met schuiten naar de kalkzandsteenfabriek vervoerd of gebruikt in de bouw. Voor de schuiten werden afzandingssloten gegraven met aan het eind een draaikom zodat de schuit kon draaien en terugvaren. Om zo veel mogelijk zand af te graven zijn de hellingen van een afzandingsgebied enorm steil. Dit is nog mooi te zien. De hellingshoek van de taluds rondom het Mouwtje en het s'Jacobveldje is steiler dan de hellingshoek van de taluds aan weerszijde van het later voor de sier gegraven water dat onder de brug in de Burg. s'Jacoblaan tot de Jacob Obrechtlaan loopt.

Eenheid in rommelig gebied

Op een kaart uit 1913 is de Eng een rommelig gebied met een groot aantal afzandingssloten en een willekeurig patroon van afgegraven percelen naast percelen op het oorspronkelijke niveau. De gemeente Bussum had uitbreidingsplannen en kocht geleidelijk die grond op. Een van de laatste aankopen was het terrein van het huidige Bilderdijkpark op 15 juli 1918. Op 21 maart 1919 gaf het college van B&W tuin- en landschapsarchitect D. F. Tersteeg (1876-1942) de opdracht een ontwerp voor een woonwijk met park te maken.

Op 18 augustus 1919 presenteerde het college het ontwerp aan de gemeenteraad. Vijf dagen later werd het plan voorlopig vastgesteld.

In dit plan stelde Tersteeg voor een deel van de afzandingssloten te bewaren en een deel te dempen. De sloten die bewaard bleven, vormen nu de waterpartijen in het Mouwtje en het Bilderdijkpark. Daarnaast benutte Tersteeg de hoogteverschillen die bij de afzanding waren ontstaan om een gevarieerd landschap te maken. In het Brediuskwartier zijn de veertien trappen die de diverse hoogteverschillen overbruggen beeldbepalend.

Tersteeg heeft in de beschrijving van zijn plan duidelijk de eenheid in het ontwerp aangegeven. In het Brediuskwartier en in het park zorgt een aantal zichtassen voor ruimtelijkheid in de wijk. In het ontwerp vormen het Mouwtje en het Bilderdijkpark één geheel. In de beschrijving bij het ontwerp is sprake van een wandelpad dat van de Brediusweg tot de Huizerweg doorloopt. De huidige, kunstmatige, scheiding tussen Mouwtje en Bilderdijkpark is van later datum. In de ontsluiting van het Bilderdijkpark naar de Frederik van Eedenweg en de Marconiwijk was in het ontwerp voorzien door een brug, die echter niet is aangelegd. Het was de bedoeling van Tersteeg om een openbaar park te maken voor alle bewoners van Bussum.

Na tussenkomst van architect K.P.C. de Bazel heeft de ontwikkeling van het Brediuskwartier forse vertraging opgelopen. Later is het ontwerp in een compromis met De Bazel aangepast. Met behulp van de verplichte werkverschaffing ontstond in de jaren dertig van de vorige eeuw een verbinding,

waarbij het water van het Mouwtje werd doorgetrokken naar de Jacob Obrechtlaan. Daar is de waterpartij afgesloten met een mooi rond terras naar het water. De rechthoekige zuiltjes op de brug in de Burg. s'Jacoblaan waren lantaarns. Dit laatst aangelegde deel van het Mouwtje heeft de status van gemeentelijk monument.

Activiteiten in het park

In de loop der jaren is in het gebied een groot aantal activiteiten voor Bussumers ontwikkeld. Velen hebben leren zwemmen in het ijskoude welwater van één van de twee natuurzwembaden die in het Mouwtje waren ingericht. Het laatste zwembad, dat is gesloten toen een overdekt zwembad bij de Zandzee werd geopend, lag op de plaats van huidige Kinderboerderij 't Mouwtje. Op deze kinderboerderij maken veel kinderen voor het eerst van hun leven contact met dieren. In de daarnaast gelegen tuinen leren kinderen van ongeveer tien jaar hoe je groenten en bloemen kweekt op een eigen lapje grond. Bij het 'Bijenhuisje' van de Bussumse Imkervereniging vindt elk jaar in september de Bijen- en Natuurmarkt plaats.

Vliegden

Voor het complete park maakte Tersteeg hoofdzakelijk gebruik van afgezande percelen. Opvallend is dat in die lage percelen geen vliegden (Pinus Sylvestris) voorkomen. In het Brediuskwartier staan deze mooie dennen met hun rossige stam tussen de bebouwing op de niet-afgezande, hogere delen. Wanneer je de wijk goed bekijkt, kun je niet anders dan tot de conclusie komen dat het Brediuskwartier met huizen uit de jaren twintig en dertig een zeer vriendelijke en geordende indruk maakt, en dat de vliegden de wijk haar speciale karakter geven.

Het Brediuskwartier met het Mouwtje en het Bilderdijkpark zijn beschermd dorpsgezicht. Het karakteristieke van dit dorpsgezicht wordt bepaald door het ontwerp van Tersteeg uit 1919 en de vele oude en jong aangeplante vliegden. Bij het beschermen van dit dorpsgezicht is het van belang om het karakter, dat hierdoor wordt gevormd, voor de toekomst te bewaren, zodat ook volgende generaties kunnen genieten van dit unieke park.

PARK HET MOUWTJE

Vertrekpunt van de wandeling

Park het Mouwtje, waar het Bilderdijkpark of -plantsoen een onderdeel van is, ligt tussen de Brediusweg en de Huizerweg in het Brediuskwartier.

Omschrijving van de wandeling

Gedurende de wandeling wordt een groot aantal bomen en struiken besproken. Er wordt iets verteld over de herkomst, de groeiwijze, de bloei of de betekenis van de naam van de plant. De wandeling is voor de tuinliefhebber beslist de moeite waard. Het is niet zo dat alle planten en bomen uit het park zijn beschreven – het aantal is hiervoor te groot; slechts een gedeelte wordt besproken. Dit neemt niet weg dat u tijdens de wandeling van al het andere mooie groen kunt genieten. In alle seizoenen zien de planten er anders uit. Het boekje is zo samengesteld dat u in alle jaargetijden in het park kunt gaan kijken. Bijna alles is goed te bereiken voor mensen met een kinderwagen of met een rolstoel (op de plattegrond is met rode stippellijnen de alternatieve route aangegeven voor minder validen). Let op: bomen, struiken en planten kunnen verdwenen zijn of vervangen door andere.

De besproken planten zijn in de tekst van een nummer voorzien. Dit nummer is terug te vinden op de plattegrond op blz. 22-23.

Toegangsbepalingen voor het park

Wanneer u uw hond mee wilt nemen, let u dan op de plaatsen waar de hond verplicht aangelijnd dient te zijn. Dit wordt met borden aangegeven. Hondenuitwerpselen dienen opgeruimd te worden.

Blz. 6: Bilderdijkpark, deel van Park het Mouwtje (foto's Klaas Oosterom)

Reuzenrabarber (*Gunnera manicata*) in de berm van de Dr. Frederik van Eedenweg (foto Klaas Oosterom)

START VAN DE WANDELING

1. Watercypres (*Metasequoia glyptostroboides*)

Zo'n 25 meter vanaf de ingang aan de linkerzijde staat deze mooie conifeer. Net als de moerascypres verliest deze conifeer in de winter zijn naalden. Metasequoia was tot 1941 slechts bekend als fossiel en is weer herontdekt in het zuiden van China. Vanaf dat moment is de boom weer over de wereld verspreid. Aan de rechterkant staan drie bomen met bont blad:

2. Amberboom (*Liquidambar styraciflua* 'Silver King')

Deze amberboom, met zilvergekleurde en gerande bladeren, is vrij zeldzaam en heeft een beduidend trage groei. Hij blijft daardoor lang zeer handzaam van formaat. De bladeren verkleuren mooi in de herfst en vallen laat van de boom. Iets verderop links staat een kogeles:

3. Kogeles (*Fraxinus excelsior* 'Globosa')

Dit is een es-variëteit. Globosa betekent bolvormig en slaat op de vorm van de kruin. De boom wordt ook wel kogeles genoemd. Aan de waterkant staat de volgende boom:

4. Moerascypres (*Taxodium distichum*)

Dit is een van de weinige coniferen die 's winters hun blad (naalden) verliezen. Deze boom, die van nature in de moerassen van de Verenigde Staten groeit, kan steunwortels vormen. Dit zijn wortels die boven de grond uitsteken.

We zien de volgende struik achter de banken:

5. Hulst (*Ilex aquifolium* 'J.C. van Tol')

In de herfst komen er rode of gele bessen aan. Deze variëteit heeft rode bessen. Een sterke eigenschap van deze soort is de grote hoeveelheid bessen die deze hulst kan geven. De vogels maken er in het najaar dankbaar gebruik van. Op de hoek komen we de volgende struik tegen:

6. Bruidsbloem (*Deutzia rosea* 'Floribunda')

Rosea verklaart de roze kleur en Floribunda staat voor rijke bloei. Aan de andere kant van het pad staat:

7. Augurkenstruik (*Decaisnea fargesii*)

Deze struik heeft rechtopgaande takken. De heester bloeit in het voorjaar met groenachtige bloemen. Later in het jaar komen er peulen aan die bij rijpheid blauw zijn. Namen verwijzen soms naar de botanist die de plant ontdekte of beschreef. In het geval van de *Decaisnea fargesii* heet de struik naar twee Franse botanisten uit de 19de eeuw: Joseph Decaisnea (beschrijving) en pater Paul G. Fargus (ontdekking in China).

Veteranenboom

De boom staat bij het pad van/naar de Herman Gorterhof. Zie voor de beschrijving nr. 25.

Plaquette bij de boom (foto Klaas Oosterom)

Net voor de pergola aan de rechterzijde staat de japanse esdoorn:

8. Japanse esdoorn (*Acer palmatum* 'Atropurpureum')

Hier staat een schitterende groep Japanse esdoorns. Er zijn meer dan duizend cultivars bekend van *Acer palmatum*, ze hebben een enorme variatie in vorm, bladvormen en -kleuren.

De volgende boom staat net voorbij de pergola:

9. Anna paulownaboom (*Paulownia tomentosa*)

Dit kan een flinke boom worden met groot blad. De bloemen verschijnen in grote pluimen nog voor het ontluiken van de bladeren.

De bloemkleur is violet met gele strepen. Nadeel van het vroege tijdstip van bloei is dat de bloemknoppen bij late vorst nog wel eens bevroren.

Later in het jaar ziet u de behaarde vruchten in rechtopstaande trossen, een grote verschil met de *Catalpa* die hangende peulen heeft.

Op de hoek staat een bijzondere struik:

10. *Poncirus trifoliata*

Deze struik komt van nature voor in China en Japan. Zoals de tweede naam aangeeft, heeft de struik drietallig blad. De plant heeft opvallend groene takken met grote doorns. De struik heeft in het voorjaar witte bloemen, later in het jaar kunnen er sinaasappelachtige vruchten aan komen. De struik wordt nog steeds als onderstam voor diverse citrusachtigen gebruikt.

Tussen de *Poncirus* en de *Paulownia* staat de volgende vaste plant:

11. Vrouwenmantel (*Alchemilla mollis*)

Mollis betekent zacht. Dit slaat op de bladeren, voelt u maar eens. In het voorjaar heeft de plant kleine geelgroene bloempjes. Hoewel moeilijk voor te stellen, is deze plant een familielid van onze rozen.

U gaat nu rechtsaf. Aan de linkerzijde staan drie bomen:

12. Pluimiep (*Ulmus glabra* 'Exoniensis')

Dit is een iepensoort met gekroesde bladeren. Aan het blad zult u ook de scheve bladvoet ontdekken: de beide helften van het blad beginnen niet op

gelijke hoogte van de steel. Aan dit kenmerk zijn alle iepen te herkennen. Ook deze iepen zijn gevoelig voor de gevreesde iepziekte, een aantasting van een schimmel die de vaatbundels van de boom verstopt. De vaatbundels bevinden zich achter de schors en zorgen voor het transport van water en voedingsstoffen in de boom.

Wanneer dit transport wordt verstoord, sterft de boom af. Aan de andere zijde staan rechts van het pad een groepje struiken met opvallend grote doffe bladeren:

13. Hortensia (*Hydrangea sargentiana*)

Dit is een hortensiasoort die bloeit met forse bloemschermen. De opvallend grote bloemen aan de buitenzijde zijn de lokbloemen. Deze moeten insecten aantrekken die op hun beurt weer de bloemen in het midden van het scherm bestuiven.

Als u nu het pad verder afloopt tot aan de hoekwoning, ziet u een heester-tje met glimmend donkergroene bladeren:

14. Klimop (*Hedera coichica* ‘Arborescens’)

Dit is een echte winterbloeier. De bloemen bevatten veel nectar, waar 's winters bij zacht weer veel insecten op af komen. De plant is een struikvorm van de bekende klim- en kruipplant klimop.

Wanneer u verder loopt, ziet u rechts van het pad een stukje gazon. In de border staan twee boompjes met donkerrood blad:

15. Kerspruim (*Prunus pisardii* ‘Nigra’)

Deze bloeien in het voorjaar met roze enkelvoudige bloemen. Het blad is roodbruin en blijft tot in de late herfst op kleur.

U loopt door tot aan de bocht en aan de linkerkzijde ziet u de volgende plant:

16. Schoenlappersplant (*Bergenia cordifolia*)

Deze vaste plant heeft grote glimmende bladeren en bloeit in het voorjaar met opvallende trossen lila-rode bloemen. Als u doorloopt richting brug, ziet u rechts in het gras een kleine boom:

17. Japanse notenboom (*Ginkgo biloba*)

Ook dit is een conifeer die 's winters zijn naalden verliest. Als u deze naalden goed bekijkt, ziet u dat ze aan elkaar vastzitten. Het lijken net blaadjes! In China staat deze boom symbool voor vruchtbaarheid – hij wordt veelvuldig toegepast in tuinen rondom tempels. Het geslacht Ginkgo was vroeger veel groter, alleen deze soort heeft de dinosauriërs overleefd.

Aan de waterkant ziet u een groep grassen staan:

18. Prachtriet (*Miscanthus sinensis* 'Zebrinus')

Het is door de onregelmatige, zebra-achtige, gele strepen over de bladeren een zeer markante verschijning. Bij dit soort hoeft u niet bang te zijn dat deze door de hele tuin gaat woekeren.

U steekt nu de brug over en gaat links naar de rozenvakken:

19. Roos (*Rosa* 'Ingrid Bergman')

Dit type roos moet elk voorjaar worden gesnoeid. De groenverzorger laat van elke tak maar twee of drie knoppen, ook wel 'ogen' genoemd, staan.

Hier groeien dan weer stevige takken uit die veel bloemen geven.

U loopt langs de rozen en komt bij de volgende boom:

20. Beverboom (*Magnolia soulangeana*)

Deze heester/boomvorm wordt nog wel eens verward met de tulpenboom.

De beverboom bloeit in het vroege voorjaar met wit-roze bloemen. Let u in het najaar en in de winter eens op de grote behaarde knoppen. Naast iedere grote bloemknop zit ook nog een kleiner knopje.

Magnolia soulangeana in voorjaars-tooi (foto Klaas Oosterom)

Voorbij de beverboom aan de linkerkant staat de volgende boom:

21. Treures (*Fraxinus excelsior* 'Pendula')

Essen zijn 's winters te herkennen aan hun zwarte, tegenoverstaande knoppen. De gewone es heet *Fraxinus excelsior*. De toevoeging 'Pendula' betekent 'hangend'.

Aan het eind van het pad staat een grote groep rhododendrons:

22. Rhododendron Catawbiense

In juni is hier een overvloed aan paarse bloemen.

Als u het pad verder vervolgt, komt u bij het volgende struikje aan de linkerszijde:

23. Japanse hulst (*Ilex crenata* 'Microphylla')

Microphylla slaat op de kleine blaadjes die deze hulstsoort heeft. Wanneer u hier aan het einde van de zomer bent, kunt u aan de onderzijde van de takken kleine zwarte besjes vinden die eerder groen waren.

Op de hoek links staat een kleine conifeer:

24. Japanse cypres (*Cryptomeria japonica* 'Dacrydioides')

Het hout van deze boom wordt in Japan als timmerhout gebruikt. Van de *Cryptomeria* zijn in de loop der jaren een groot aantal variëteiten gekweekt. Jonge coniferen zijn in strenge winters vorstgevoelig, oudere exemplaren hebben hier geen last meer van. In het linkerpad ziet u enkele hoge bomen:

25. Katsuraboom (*Cercidiphyllum japonicum*)

De bladeren van deze bomen kunnen in de herfst prachtig van kleur zijn. Het afvallende blad geurt opvallend naar versgebakken koekjes of brood. Het blad is niervormig en lijkt op de *Cercis*, ook wel judasboom genoemd. *Cercidiphyllum* betekent 'met bladeren als van de judasboom'. Deze boom staat aan de overkant van het water, dit is de veteranenboom. U loopt rechtdoor onder de rozenbogen door tot aan de trap, als u de trap van het terras op gaat, loopt u rechts langs een zeer oude heester:

26. Schijnhulst (*Osmanthus burkwoodii*)

Deze traag groeiende schijnhulst kan 2,50 meter hoog worden en is wintergroen. De struik bloeit met witte kleine bloempjes.

Als u de trap afloopt aan het einde van het terras, ziet u op het grasveld een bijzondere boom:

27. Apenboom, slangenden (*Araucaria araucana*)

Deze boom komt van oorsprong uit het zuidelijke deel van de Andes. De

brede driehoekige naalden staan rondom de tak en zijn zeer scherp. De naalden kunnen wel 10-15 jaar oud worden. De takken lijken op de staart van een aap en de driehoekige naalden lijken op slangen-
huid (geschubd).

Helemaal links in de border staat een boom met geveerd blad:

Uiteinde van tak van apenboom (foto Klaas Oosterom)

28. Doodsbeenderenboom (*Gymnocladus dioica*)

Deze boom heeft zijn Nederlandse naam te danken aan de knekelige voet van de bladsteel en in de winter aan de knokige kale en doodse takken.

De vroegere Indianen van Kentucky in de Verenigde Staten gebruikten de geroosterde zaden om er een soort koffie van te maken, dit omdat echte koffie voor hun niet te betalen was. Als u doorloopt tot aan de vijfde boog, ziet u links in de border een groep heesters:

29. Kardinaalshoed (*Euonymus alatus*)

Alata wil zeggen: gevleugeld. Aan weerszijden van de takken kunt u kurklijsten vinden. In het voorjaar bloeien deze heesters met groengele witte

bloempjes. De openspringende vruchten lijken op een kardinaalshoed of -muts. In de herfst kleurt deze struik met roze-rode tinten. Hiernaast staat een grote groep naaldbomen:

30. Venijnboom (*Taxus baccata* 'Washingtonii')

De naaldjes zijn aan de top iets geel gekleurd. Samen met de mooie groei-vorm een groot verschil met de gewone *Taxus baccata*. Deze laatste staat links om de hoek bij het muurtje en is donkergroen van kleur.

Venijnbomen hebben mannelijke en vrouwelijke planten. Alleen de vrouwelijke dragen de mooie rode bessen met een paars hart. De bomen zijn, op het vruchtvlees na, erg giftig.

Als u zich nu omdraait richting grasveld, ziet u op de hoek een conifeer:

31. Mammoetboom (*Sequoiadendron giganteum*)

Deze boom kan in Californië in de Verenigde Staten – zijn natuurlijke groei-gebied – tot over de 100 meter hoog worden; in Europa wordt deze boom niet hoger dan 30-50 meter. De schors van deze boom kan 30-60 cm dik worden waarmee de boom zichzelf tegen bosbranden beschermt.

De oudste Sequoia is naar schatting 3000 jaar oud met een stamomtrek aan de voet van wel 30 meter.

U vervolgt uw weg naar links, langs het water naar de uitgang, u steekt de Willem Bilderdijklaan over, gaat iets naar links en loopt vervolgens de Isaac da Costalaan in. Aan de rechterkant ziet u een voetpad. Hier loopt u het Mouwtje in. Aan de waterkant staan twee wilgen:

32. Treurwilg (*Salix sepucralis* 'Chrysocoma')

De wilg heeft een rijk geslacht: er zijn bodembedekkers, heesters en bomen. De wilg bevat de pijnstillende en anti-reumatische stof 'Salicine', onder andere een bestanddeel van aspirine. Door zijn buigzame takken gebruikt men de wilgentakken (tenen) voor verschillende doeleinden, zoals waterkeringen, hekwerken en de bekende manden. Wilgenhout wordt ook gebruikt om klompen mee te maken, deze zijn lichter dan populierenhout.

Vlak voor de bocht staat bij een bank een Magnolia:

33. Beverboom (*Magnolia kobus*)

De tweede naam 'kobus' verwijst naar de stad Kobe in Japan. De *Magnolia kobus* werd in 1878 in Europa geïntroduceerd vanuit Japan. Deze magnolia hoort bij de boomvormige magnolia's en de ouderdom van deze boom wijst op aanplant bij de aanleg van Park het Mouwtje. De helft van deze boom is bij een storm verloren gegaan. Waarschijnlijk zijn bij het planten twee jonge bomen in één plantgat geplant. Dat is een techniek waarbij interessant gevormde bomen ontstaan. Deze techniek is op verschillende plaatsen in het park succesvol toegepast. Let op de twee meerstammige zomereik (*Quercus robur*) op de hoek links van het voetpad.

In het voorjaar geeft hij 10 cm grote, witte bloemen.

Aan de overkant van het water staat een kastanje in struikvorm:

34. Herfst-paardenkastanje (*Aesculus parviflora*)

Deze kastanje komt in de Verenigde Staten veel voor langs rivieroeveren en vormt van nature een struikvorm. Hij bloeit in juni en geeft 20 cm grote pluimen. U passeert het water en de kinderboerderij. Vlak voor de bocht bij de brug staat links een schitterende bruine beuk:

35. Bruine beuk (*Fagus sylvatica Atropunicea*)

Gezien de leeftijd van deze beuk is dit één van de bomen die bij de aanleg van park is geplant. Deze beuk heeft prachtig afhangende takken en kan een hoogte en breedte van 25-30 meter bereiken. De takken dienen om de zon te weren want het kan zomers erg warm zijn dat de dunne bast van de beuk verbrandt. Links van de beuk, tegen het talud aan, staan twee exemplaren van de varenbeuk (*Fagus sylvatica 'Aspleniifolia'*). Deze hebben diep ingesneden blad dat aan varens doet denken. Als u iets doorloopt, ziet u links bij het pad, dat omhoog loopt, de volgende boom:

36. Tulpenboom (*Liriodendron tulipifera*)

De gelijkenis van het blad en de bloemen met de bloem van de tulip, is tevens verwerkt in de soortnaam van dit geslacht. Pas op latere leeftijd verschijnen de bloemen. Het hout van deze boom wordt veel gebruikt voor orgels en piano's omdat het hout na verwerking niet krimpt.

Waterloop bij de Burg. s'Jacoblaan (foto Antoon Bruggeling)

U loopt langs het beeldje en bij de trappen steekt u de Burg. s'Jacoblaan over, om vervolgens aan de overzijde het park weer in te gaan. Als u links van het water loopt, gaat u onder de amberboom door:

37. Amberboom (*Liquidambar styraciflua*)

Het belangrijke verschil van het blad van de amberboom en de esdoorn is de bladstand die bij esdoorn tegenoverstaand en bij amberboom verspreid is. De bladeren zijn handspletig ingesneden, hebben vijf punten en hebben een prachtige gele, rode en purperen herfstkleuren. Na ongeveer 50 meter komt u bij een eik:

38. Wintergroene eik (*Quercus turneri* 'Pseudoturneri')

Deze eik groeit vaak uit tot een meerstammige boom of struikvorm en wordt niet hoger dan 10 meter. Na de winter, als het nieuwe blad zich ontwikkelt, valt het wintergroene blad af. Iets verderop staat een mooie struikvorm:

39. IJzerhout (*Parrotia persica*)

Meestal is dit een van de grond af vertakte struik die uitgroeit tot een mid-

delgrote boom. De Parrotia bloeit in het vroege voorjaar (februari-maart) met 2 cm grote bloemen: zij vallen op door de felrode helmknoppen. Deze struik/boom heeft in de herfst prachtig gekleurde bladeren in rood, geel en purpertinten. U loopt door langs het pad en gaat de trap weer op: voor u staat een wit huis 'De Abdij'. U slaat links af de Jacob Obrechtlaan in en komt vervolgens in de Bosboom Toussaintlaan. U gaat naar rechts de Vosmaerlaan. U vervolgt de wandeling door de Vosmaerlaan, houdt links aan en dan ziet u de haagbeuken:

40. Haagbeuk (*Carpinus betulus*)

In de vorige eeuw werd deze boom vaak voor geriefhout gebruikt. Men knotte de boom en er ontstonden op de stam lange takken. Deze werden o.a. als takkenbossen voor de ovens van bakkers gebruikt. Het hout van de haagbeuk is erg hard. Het wordt ook gebruikt voor de vervaardiging van hakblokken voor slaggers en voor houten hamers. De kruinen van de bomen zijn bolvormig.

Vervolgens komt u uit op de Burg. s'Jacoblaan. Op de kruising ligt een plantsoentje. De eerste boom rechts in het plantsoen is een esdoorn:

Waterloop en wandelpad richting J. Obrechtlaan (fotoarchief HKB)

41. Zilveresdoorn (*Acer saccharinum*)

Deze bomen komen van oorsprong uit Noord-Amerika waar ze 35 meter hoog worden, in West-Europa bereiken ze ongeveer 25 meter hoogte. De esdoorn is gevoelig voor (door de wind veroorzaakte) takbreuk en worden inmiddels meer als parkboom aangeplant. Ook staan hier enkele coniferen en een mooie rode beuk. Dit plantsoentje bestaat in hoofdzaak uit een lage, dichte beplanting. Hierdoor krijgen grassen en andere kruiden weinig gelegenheid zich te vestigen omdat er weinig zonlicht op de grond kan komen. Het plantsoen is daardoor makkelijk te onderhouden.

U houdt nu schuin rechts aan en loopt een stukje de Burg. s'Jacoblaan af. In het ontwerp van het Brediuskwartier door D.F. Tersteeg hebben alle lanen een laanbeplanting met bomen in een grasberm. In enkele lanen is de laanbeplanting verdwenen omdat die door het toegenomen autobezit te smal werd bevonden voor bomen. Let ook eens op de hoge moeraseiken langs deze laan:

42. Moeraseik (*Quercus palustris*)

Deze soort groeit wat sneller dan de gewone eik. Door de trage groei is eikenhout erg sterk en kan het zelfs onder water worden toegepast. De moeraseik kleurt in het najaar naar rood net als de Amerikaanse eik. U gaat naar links de Isaac da Costalaan in. Bij de bocht naar rechts ligt weer een plantsoentje. Hier staat een boom met grillige takken en kleine blaadjes:

43. Schijnbeuk (*Nothofagus antarctica*)

De herkomst van deze boom is in Chili. Deze soort is zeer oud, wat bleek uit een onderzoek van fossiele stuifmeelkorrels. Er zijn stuifmeelkorrels gevonden die ongeveer 100 miljoen jaar geleden gevormd moeten zijn. U gaat met de bocht mee naar rechts. Iets verder rechts ziet u een voetgangersbord. Hier gaat u rechtsaf en loopt de trappen af. U staat nu op een speelweide en loopt er links omheen. Bij de weg gaat u links de Burg. s'Jacoblaan in. De bomen die hier langs de weg staan zijn platanen:

44. Plataan (*Platanus acerifolia*)

Platanen kunnen met hun zware stammen en robuuste kronen tot monumentale bomen uitgroeien. In Griekenland staat zelfs een exemplaar van

ongeveer 3500 jaar oud. Deze bomen zijn prima geschikt voor het stedelijk gebied; uitlaatgassen en gesloten verharding leveren geen probleem op. Er hangen in de winter vaak nog grappige vruchten aan de takken. De stam is extra bezienswaardig. Bomen worden in het algemeen elk jaar een beetje dikker, bij de meeste bomen groeit de schorslaag mee. Bij platanen is dit niet het geval, de oude schorslaag komt los te zitten en valt af. Het lijkt soms net of de boom aan het vervellen is.

Aan het eind van de Burg. s'Jacoblaan steekt u over en gaat een klein stukje rechtsaf. In de brede middenberm staan vleugelnooten:

45. Vleugelnoot (*Pterocarya fraxinifolia*)

Iets verder staan nog enkele oude exemplaren. De vruchten (nootjes) hangen aan tot 45 cm lange steeltjes. De nootjes zijn onderling voorzien van twee halfronde vleugels, vandaar de naam vleugelnoot.

U gaat bij het bordje voetpad linksaf het park weer in en loopt nogmaals langs de zeer oude schijnhulst (*Osmanthus burkwoodii*), nr. 26 – struiken die in het ontwerp van D.F. Tersteeg horen en bij de aanleg zijn geplant.

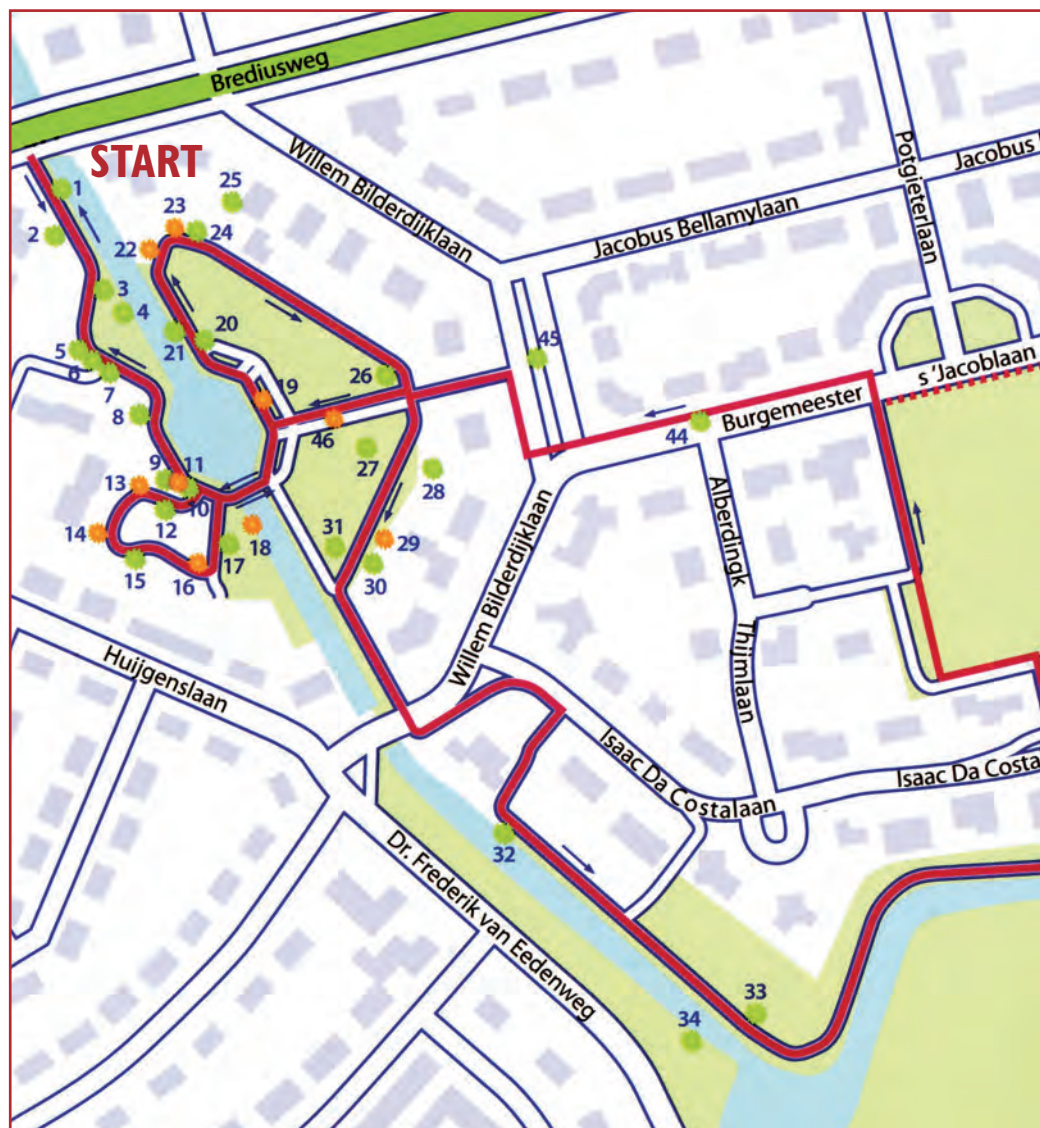
46. Vlindertuin

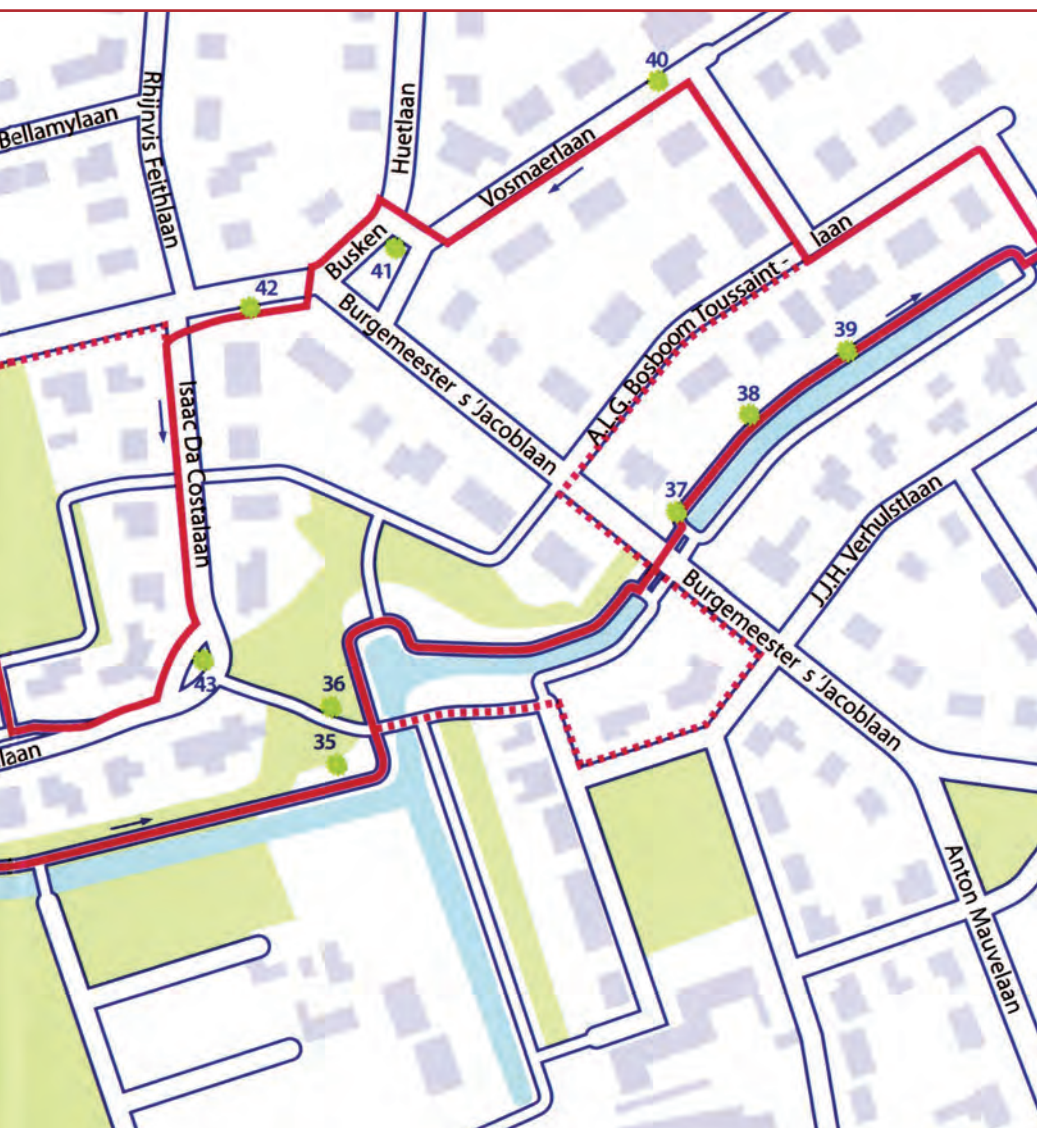
U loopt nu over een mooi op het oosten gelegen terras. Oorspronkelijk was hier een vijvertje met waterplanten. In 2008 is men begonnen met de aanleg van een vlindertuin. Deze tuin vereist veel onderhoud. Het is de bedoeling dat er in het vlinderseizoen altijd vlinder-aantrekkende planten te vinden zijn. Niet alleen bij deze borders is hier rekening mee gehouden, maar ook in de rest van het park zijn meer vlinderlokkende planten te vinden. Zo zijn er ook op diverse plaatsen in het park vlinderkasten opgehangen.

Tijdens deze wandeling bent u op een klein deel van de flora gewezen. Niet alle bomen en struiken zijn op dit moment (2018) geïnventariseerd. Tijdens de storm van januari 2018 zijn minstens vier bomen omgewaaid.

Het is de bedoeling dat er op korte termijn een volledige inventarisatie van Park het Mouwtje zal worden uitgevoerd.

Einde van de rondleiding.

Het beeldje onder de treurwilg ter hoogte van de Isaac da Costalaan heet 'Rakker' en is gemaakt door Frits Troelstra. Het is in 1982 geplaatst (foto's Klaas Oosterom)